

*Щербаков К.С.,
здобувач 11 МБ ОО групи,
Трусова Н.В.,*

*д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь, Україна*

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Перед кожним підприємством, незалежно від його форми власності дуже гостро стоїть проблема фінансування господарської діяльності підприємства. Керівництво підприємства має ряд завдань, першочерговим з яких є побудова оптимальної структури джерел фінансування.

Формування та використання фінансових ресурсів у сфері підприємництва здійснюється з метою підвищення ефективності всіх напрямків діяльності суб'єктів господарювання і забезпечення їх подальшого розвитку. Це можливо при спрямуванні фінансових ресурсів на впровадження нових технологій, поліпшення використання основних фондів, прискорення обороту оборотних коштів тощо. Нестача фінансових ресурсів спроможна майже повністю паралізувати всю діяльність суб'єкта господарювання, що зумовлює необхідність постійної діагностики фінансового забезпечення. Організація фінансової діяльності підприємства має бути побудована так, щоб це сприяло підвищенню ефективності виробництва.

За умов ринкової економіки та високого рівня конкуренції, кожне підприємство прагне зберігати фінансову стабільність, що є важливою передумовою успішного ведення господарської діяльності.

Фінансові ресурси виступають основою для створення необхідних для нормальної господарської діяльності грошових фондів: статутного капіталу,

резервного капіталу, фонду накопичення та споживання, фонду оплати праці, амортизаційного фонду тощо.

Таким чином, підприємство може функціонувати на основі:

1. Власних ресурсів, якщо їхня питома вага становить не менше 75-80%;
2. За рахунок залучених та позикових ресурсів, якщо їх питома вага не перевищує 55-60% загальної ресурсної бази;
3. Змішаного фінансування - частки власних та залучених фінансових ресурсів майже рівні [5].

Статутний фонд будь-якого підприємства є важливим джерелом формування його активів. Він поділяється на два фонди коштів, без яких підприємство не може нормально функціонувати, а саме на фонд власних основних засобів і нематеріальних активів, та фонд власних оборотних засобів і засобів обігу.

Матеріально-технічною основою виробництва на будь-якому підприємстві є основні виробничі фонди. В умовах ринкової економіки їх першочергове формування, функціонування та розширене відтворення здійснюються із залученням фінансів. З їх допомогою створюються та використовуються грошові фонди цільового призначення, які опосередковують придбання, експлуатацію та відновлення засобів праці [8].

Потрібно звернути увагу на те, що прирівняними до власних коштів вважають стійкі пасиви, під якими мається на увазі постійна заборгованість підприємства перед власними працівниками, бюджетом та позабюджетними фондами, зумовлена періодичністю виконання цих зобов'язань і постійним резервуванням коштів на їх покриття [3].

Важливим і надійним джерелом фінансування підприємств залишається прибуток, який дозволяє підприємствам перенаправляти його частину на розвиток виробничо-господарської діяльності, її розширення. До складу залучених фінансових ресурсів включають кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги, а також усі види поточних зобов'язань підприємства.

До складу позикових фінансових ресурсів входять довгострокові і короткострокові кредити банків, а також інші довгострокові фінансові зобов'язання,

пов'язані з залученням позикових засобів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки, та інше [1].

Підприємство, що використовує позиковий капітал (поряд із власним), має вищий фінансовий потенціал свого розвитку і більш широкі можливості приросту рентабельності власного капіталу. Але воно може і втратити свою фінансову стійкість, бо при збільшенні частки позикового капіталу коефіцієнт автономії дорівнюватиме нулю [3].

Якщо в підприємства виходить залучити додатковий позиковий капітал за умови, що воно є прибутковим і залишається таким після залучення додаткового обсягу позикових коштів, то зростання частки позикового фінансування здатне збільшити вартість підприємства. Як тільки підприємство зустрічається з цими проблемами, це означає, що воно фактично вичерпало свій резерв, наблизившись до максимального значення частки позикових коштів на даному етапі свого розвитку [7].

При виборі оптимальної стратегії фінансування слід обрати таку сукупність чітко визначених сум грошових коштів із конкретних джерел, з деталізацією їх як по періодах надходження, так і по періодах повернення (при використанні залучених джерел), що забезпечить фінансування підприємства в повному обсязі, згідно з визначеними потребами при мінімальних виплатах за користування фінансовими ресурсами та виконанні необхідних умов та обмежень.

Але при оцінці вартості окремих джерел фінансування існують недоліки, які не дозволяють прийняти найкраще рішення навіть при використанні оптимізаційного інструментарію. Розглянемо найбільш значущі з них:

- як правило, до уваги приймається тільки плата безпосередньо за користування позиковими коштами без врахування додаткових витрат, не зважаючи на те, що їх розмір може бути досить значним;

- не враховується фактор часу, який впливає при довгостроковому фінансуванні як на вартість залучених коштів, так і на вартість платежів за користування ними і повернення боргу;

- критерій оптимізації не завжди є обґрунтованим;

– економіко-математичні моделі, як правило, не враховують дуже важливі обмеження, пов'язані з забезпеченням фінансової стійкості та платоспроможності підприємств.

Ці недоліки мають вплив навіть при короткостроковому фінансуванні. При виборі варіанту фінансового забезпечення на тривалу перспективу ступінь їх значущості та вплив на економічну доцільність варіанту фінансування є ще більш суттєвим [2].

Крім того, практично встановлено, що застосування різних методичних підходів до структуризації ресурсів підприємства можуть давати різні результати. Тому для більш коректної оцінки витрат фінансування та усунення недоліків необхідно розглядати комплексну вартість фінансових ресурсів, тобто суму коштів, які виплачуються за користування певним обсягом залучених фінансових ресурсів на протязі терміну їх використання.

М.В. Коробком [4], розроблена комплексна модель оптимізації джерел фінансування діяльності підприємства. Застосування даного методичного підходу не тільки забезпечує при проведенні оптимізації структури фінансових ресурсів врахування всіх розглянутих вище критеріїв, а і дає змогу оптимізувати структуру позикового капіталу. Але, у якості критерію мінімізації рівня фінансових ризиків автор пропонує розглядати коефіцієнт автономії, тому дана методика більш підходить для підприємств на початковому етапі свого розвитку, відкритті нового підприємства, при зміні розмірів існуючого підприємства, при вирішенні питання про реінвестування прибутку.

Тому, у якості даного критерію більш доцільним є використання моделей фінансування, але обрання стратегії фінансування повинно провадитися з позиції фінансового стану конкретного підприємства. Тобто, для забезпечення фінансової стійкості підприємства фінансування його необоротних активів, постійної частини та половини змінної частини оборотних активів буде провадитися за рахунок власного капіталу та довгострокового кредиту.

Інша половина змінної частини оборотних активів буде фінансуватися за рахунок короткострокового кредиту, товарного кредиту та внутрішньої кредиторської заборгованості. Таким чином, отримана модель багатокритеріального

завдання оптимізації структури ресурсів підприємства, дозволяє сформувати найбільш ефективну та раціональну структуру, яка забезпечує підприємству максимізацію рентабельності власного капіталу, максимізацію фінансової спроможності підприємства та мінімізацію фінансового ризику.

Проблеми джерел фінансування господарської діяльності мають місце на кожному підприємстві. На фінансову стійкість підприємства впливають як власний, так і позиковий капітал. Він з одного боку, формує фінансові ресурси підприємства і бере участь у фінансуванні їх активів, з іншого боку, він являє собою зобов'язання (довгострокові і короткострокові) перед конкретними власниками - державою, юридичними і фізичними особами. Підприємство, яке використовує тільки власні фінансові ресурси, має максимальну фінансову стійкість, але обмежує темпи свого розвитку в майбутньому, відмовляючись від додаткових джерел фінансування. Тому оптимальність співвідношення позикових і власних джерел фінансування залежить від конкретних умов господарювання, фінансової політики, обертання капіталу тощо.

Список використаних джерел

1. Гудзь О.Є. Джерела формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Облік і фінанси АПК*. 2007. №3/5. С. 100-105.
2. Довбня С.Б. Оптимізація програми фінансування підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2013. №18. С. 79-82.
3. Єфремова Н. Джерела формування фінансових ресурсів машинобудівного підприємства: їх склад та оптимізація структури [Електронний ресурс] / Н. Єфремова, О. Золотарьова, І. Дердуга. *Ефективна економіка* – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=993>.
4. Коробко М.В. Оптимізація структури капіталу. *Вісник Технологічного університету Поділля*. 2003. №1 (Ч. 2). С. 110-115.
5. Кравцова А.М. особливості формування власного капіталу акціонерних товариств за нових умов господарювання. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. №5 (Т. 2). С. 113-116.

6. Пойда-Носик Н.Н. Фінансові ресурси підприємств / Н.Н. Пойда-Носик, С.С. Грабарчук. *Фінанси України*. 2003. № 1. С. 96-103.
7. Ребець О.М. Оцінка формування фінансових ресурсів підприємства в умовах ринку. *Економіка*. 2010. №2. С. 187-96.
8. Фінанси (теоретичні основи) : підручник / [Грідчіна М. В., Захожай В. Б., Осіпчук Л. Л. та ін.] ; під кер-вом і за наук. ред. М. В. Грідчіної, В. Б. Захожая. [2-ге вид.]. К. : МАУП, 2004. 312 с.